

bei starker Strömung, oder von der Gewalt des Wassers, welches die Erde zerreisst (primeri Cornutus „de natura Deorum“ pogl. 22. str. 125 ed. Osann in Festus vox: Taurorum stran 163 ed. Müller), aber auch an die Windungen des Laufes ist dabei gedacht. Endlich lässt diese Vorstellung an die Weiden denken, die am Flusse gelegen sind, und kann als Andeutung von Anbau und Befruchtung gefasst werden. „Piper Mythologie und Symbolik der christl. Kunst II. Theil str. 492). Poznamljevanja za razumke močen, silen pa so tudi prenešene na silne velike gore, tako: taurus ime gore, iz sthura po odpadlem glasniku s, primeri: slov. tor, tur in tore turje *) „Hochgebirg“, dalje, slov. ramen = močen in Ramas, ime gore, dober v cerkvenislov. stark, fortis, in Dobrol, Dobrač, imeni silnih gor, starovisokonemški: stiuri, magnus, fortis in pa: apex. culmen montis, sansk. kala, mons in taurus slov. kal, „Berg“ slov. kajla, „taurus“.

Davorin Terstenjak.

Nekaj za čiščenje slovenskega jezika.

Mnogo slov in izrazov je v slovenščini, ki so že od davnej vrinili se va-njo in katerih smo že tako vajeni, da jih rabimo vsaki dan, če lih so napačni in nepravilni. Totim slovom prištevati gré tudi besedo „stariši“ ali „starši.“

Nemško slovo višebrojno „Aeltern“ navadno izrazujejo govorniki pa pisatelji slovenski tako, da pravijo in pišejo, prestavljaje po besedi, „stariši“. No, to je zares prav sloveno, pa slovensko ni. Stariši ljudje so priletnejši od nas ali od drugih, latinski „aetate proveciores“; postavimo: „brat je stariši od mene; stariši ljudje več vejo od mladih“, itd. Odtod starašina, der Aelteste, der Senior.

Ko pa govorimo od svojega očeta in matere, ktera oba sta dala nam življenje in nas gojila, bi bilo bolje in edino pravilno, da bi govorili pa pisali: Poródniki ali roditelji (poslednja beseda je pa bolj jugoslovanska in pesnikom ugodna). Slovo višebrojno „poródniki“ je 1) prava slovenska in davno znana lepa beseda za nemški „Aeltern“; imajo jo slovarji slovenski**); 2) je pravilno in pravo slovo za nemško „Aeltern“, ker znamenjuje to, kar je treba, da pomenja, namreč da imenovani ljudje so tisti, ki so nas rodili, to je, v obojem pomenu glagola „roditi“ (zeugen und gebären.) V tem pomenu je slovo „poródniki“ tudi primerno latinskemu „parentes“; — 3) naznanja zajedno, da sta oča in mati tudi starejši od nas, česar ne dvomi noben živ človek; — 4) je bolj slovensko ime kot „stariši“, ktero le poslovenjuje nemški prilog „ältern“, pa ne poveduje, je li so tote osebe nas rodile ali ne; — 5) tudi nemški pisatelji, posebno pesniki, rabijo namesto dvočlunega slova „Aeltern“ raji lepo besedo „Erzeuger“ ali „Ernährer“; — 6) tudi staro- in jugoslovensčina — in to je vendar poglavitni dokaz — rabite za nemški „Aeltern“ ali latinski „parentes“ povsod in vedno: „Roditelji“. (Lej „Glag. Cloz. str. 81. — Lexicon linguae slov. vet. dial., ed. Fr. Miklosić, str. 150.)

Naj bi tedaj slovenski pisatelji, kterim je mar za čistoto materinskega jezika, kader govorijo od očeta in matere, vselaj pisali pravilno: „poródniki“, ktero slovo je tudi lepše in blagoglasneje od (v tem pomenu) nepravilnega „stariši“ ali „starši“.

J. Š.

Kratkočasno berilo.

Deklica cesarja premodri.

Serbska narodna pripovedka po Vuku Štef.

Neki siromak je živel v pečini in je imel edino hčerko, ki pa je bila posebno modra; hodila je ubogajme prosit in je učila tudi očeta, kako naj prosi in modro govori.

*) Brežni log Velebita se veli stirovača, primeri keltsko: tarw in tarwos, gora in bik.

†) Primeri še osetski stur. „magnus“, sturthā, pecora. Pis.

***) V Murkovem slovarji stoji tudi porodnik. Vred.

Eukrat siromak pride do cesarja in ga prosi, naj bi mu kaj podelil. Cesar ga vpraša: od kod je, in kdo ga je naučil tako pametno govoriti? Siromak mu pove, od kod je, in da ga je hči naučila tako govoriti. „In tvoja hči, od koga se je ona naučila?“ vpraša cesar. Siromak odgovori: „Bog in naša žalostna revščina sta jo naučila.“

Cesar mu sedaj dá trideset jaje in reče: „Nesi jih svoji hčeri in reci ji, naj mi iz njih izleže piščeta, in dobro jo bom plačal; ako pa mi jih ne izleže, se ti bo huda godila.“

Jokaje odide siromak v pečino in vse pové svoji hčeri. Ona berž pozná, da so jajca že kuhane, reče tedaj očetu, naj se podá k pokoju, da bo že ona vse vredila. Oče jo sluša in gré spat, ona pa vzame lonec, ga napolni z vodo in bobom in ga postavi k ognju, in tako bob skuha. Zjutraj pokliče očeta, mu velí, naj vzame plug in par volov in naj gré orat kraj pota, kjer ima cesar po navadi vsako jutro memo priti, in mu reče: „Ko bote zagledali cesarja, vzemite bob, sejajte in govorite: „Hajd! voliči, pomagaj Bog, da bo rastel in rodil kuhani bob.“ Ko vas cesar vpraša: kako more roditi kuhani bob? recite mu: ravno tako kakor se iz kuhanih jaje piščeta izleči morejo.“

Siromak posluša hčer, pa gré in začne orati; ko zagleda cesarja, začne upiti: „Hajd! voliči, pomagaj Bog, da rodi kuhani bob.“ Ko cesar te besede sliši, obstano in reče siromaku: „Kako ti zamore roditi kuhani bob?“ Ta pa mu odgovori: „kakor iz kuhanih jaje se piščeta izvaliti.“

Cesar si koj misli, da ga je hči tako naučila; zapové tedaj svojim služabnikom, naj ga pred-nj pripeljejo. Zdaj mu dá povesimo prediva rekoč: „Uzemi to in iz tega mi napravi konopce in vse jadra, kar jih je treba za celo baroko; ako tega ne storiš, si ob glavo.“ Siromak z velikim strahom vzame povesimo, vés objokan gré domú, in vse pové svoji hčeri. Hči ga pošlje spat obljubivši mu, da bo ona vse to storila.

Drugo jutro vzame kosček lesa, zbudí očeta in mu reče: „Náte ta-le kosček lesa, nesite cesarju, naj mi iz njega naredí preslico, kolovrat, statve in vse kar je potrebno, in jez mu bom potem berž napravila, kar mi ukazuje.“

Siromak posluša hčer in pové cesarju vse, kakor ga je naučila. Ko cesar to sliši, se začudi in začne misliti, kaj bi storil, potem vzame majhen kozarček in reče siromaku: „Na ta-le kozarček; nesi ga svoji hčeri, naj mi z njim preseče morje, da se bo storilo polje.“

Siromak uboga cesarja, solznih očí odide, nese kozarček hčeri in ji pové vse, kar je cesar rekel. Deklica mu reče, naj počaka do jutra, da bo že ona vse storila.

Drugo jutro pokliče očeta, mu dá droben zamašek in mu reče: „Nesite to-le cesarju, in recite mu, naj s tem zamaši vse izvire in vse jezera, potem mu bom iz morja naredila polje.“ Oče gré in pové vse cesarju. Cesar zdaj vidi, da je deklica veliko modrejša od njega, zapové očetu, da jo pripelje pred-nj.

Ko jo oče pripelje in se oba poklonita pred cesarjem, jo ta vpraša rekoč: „Povej mi, dekle, kaj se najdelj sliši?“ Deklica odgovori: „Slavni cesar, najdelj se sliši grom in laž.“

Zdaj se cesar prime za brado, se oberne do svojih dvornikov in jih vpraša: „Povejte mi, koliko je vredna moja brada?“ Dvorniki si začnejo glavé ubijati; eni pravijo toliko, drugi toliko; na to deklica vsem odgovori, da niso zadeli in reče: „Cesarjeva brada je toliko vredna, kakor trojni letni dež.“

Cesar se začudi in vés vesel reče: „deklica jo je najbolje zadela;“ potem jo popraša: ali hoče biti njegova žena, ker bi brez nje ne mogel živeti. Deklica mu odgovori: „Svitli cesar, kakor želiš, tako naj bode; samo prosim te, da mi z lastno roko list podpišeš; ako bi se kedaj nad mano razserdil in me od sebe zapodil, da smem sabo vzeti iz tvojega dvora, kar mi bo najljubše.“ Cesar privoli in podpiše list. —